

lente 2021

PRIJS MET JOHANNES DE HEER

MAGAZINE

*Daar juicht een toon,
daar klinkt een stem,...*

JDH-25

2e jaargang
nummer 1

INHOUD

INLEIDING 'Daar juicht een toon, daar klinkt een stem,...' (door Kees Droger - PMJDH)	pagina 3
VERHALEN verteld door broeder Francis van Zaalen	pagina 5
EEN ANDER GELUID naar aanleiding van een oude LP van Truus Simons uit 1970	pagina 8
PAASGEDICHT 'De Zoon van God heeft overwonnen,...'	pagina 9
UIT HET (BIJBELS) DAGBOEK VAN JOHANNES DE HEER	pagina 10
LIEDEREN EN HUN ACHTERGROND	pagina 11
HET JOHANNES DE HEER LIED VAN... Gees Albertus	pagina 13
LENTE- & PAASPUZZEL	pagina 15
MET PETER KITS ACHTER HET HARMONIUM VAN JOHANNES DE HEER	pagina 16
UIT HET LEVEN GEGREPEN: De calvinist en zijn harmonium (Ben van Kaam - 1964)	pagina 17
HET HARMONIUM / TRAPORGEL (ook 'Prijs met Johannes de Heer' moest eraan geloven!)	pagina 18
COLOFON	pagina 21
UIT DE KRANT OP DE ACHTERKANT	pagina 22

Multimedia / interactieve bijdragen

Dit digitale magazine zit boordevol verrassingen!
Natuurlijk hopen wij dat de bijdragen op zichzelf al als verrassend worden ervaren
maar daarnaast zijn er ook interactieve links toegevoegd.

Elke keer als woorden [blauw en onderstreept](#) zijn weergegeven kan erop geklikt worden.

Het betreffende stukje tekst wordt dan begeleid door een bijdrage op internet
(zoals een muzikale video of iets dergelijks).

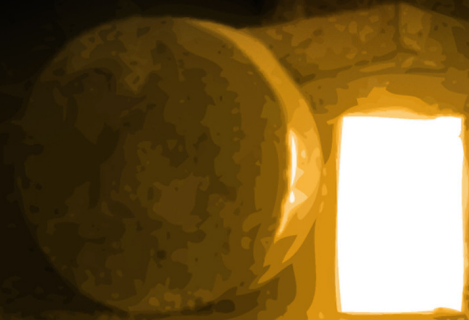
Wij wensen jullie allen veel lees-, kijk-, en luisterplezier!

INLEIDING

DAAR JUICHT EEN TOON, DAAR KLINT EEN STEM

*Daar juicht een toon, daar klinkt een stem,
die galmt door gans' Jeruzalem.
Een heerlijk morgenlicht breekt aan,
de Zoon van God is opgestaan.*

Overbekende woorden, die elke Pasen weer klinken, thuis en in samenkomsten. Maar de allereerste Paasdag verliep natuurlijk niet zo. De Evangelisten hebben het over angst en ongeloof. De Joodse leiders kochten de soldaten zelfs om, om een vals gerucht te verspreiden. Jezus' discipelen zouden Zijn lichaam hebben gestolen (Mattheüs 28:11–15). Maar ook de discipelen geloven de vrouwen, die het lege graf bezocht hebben, niet: “die vonden het maar kletspraat” (Lucas 24:11). En de Emmaüsgangers hebben niet eens door, dat Jezus naast hen loopt (Lucas 24:13–35). Om nog maar te zwijgen van de ongelovige Thomas (Johannes 20:24–29). Het Evangelie van Marcus zou zelfs aanvankelijk geëindigd zijn met vers 8 van hoofdstuk 16: “Ze gingen naar buiten en vluchtten bij het graf vandaan, want ze waren bevangen door angst en schrik. Ze waren zo erg geschrokken dat ze tegen niemand iets zeiden”. En dan zouden de resterende verzen (9 t/m 20) pas later toegevoegd zijn. Met andere woorden: het bovenstaande lied is niet vanzelfsprekend gezongen door de eerste Paaschristenen.

*Geen graf hield Davids Zoon omknelde,
Hij overwon, die sterke Held.
Hij steeg uit 't graf door Vaders kracht,
want Hij is God, bekleed met macht!*

Maar gelukkig zorgt Jezus Zelf ervoor, dat Zijn onthutste leerlingen in Zijn opstanding kunnen gaan geloven! Als Zijn engelen hen nog niet kunnen overtuigen, komt Hij hen Zelf tegemoet en verjaagt hun angst (Mattheüs 28:9–10). Of Hij openbaart Zich op een duidelijke wijze aan de twijfelaars (Marcus 16:12–14 / Lucas 24:31–46 / Johannes 20:19–29).

*Nu jaagt de dood geen angst meer aan,
want alles, alles is voldaan;
wie in geloof op Jezus ziet,
die vreest voor dood en helle niet.*

En als het geloof in Jezus' opstanding bevestigd is, ervaar je ook de betekenis voor je geloofsleven. Dan kun je Paulus na spreken (1 Korintiërs 15:54b–57) “De dood is opgeslokt en overwonnen. Dood, waar is je overwinning? Dood, waar is je engel? De engel van de dood is de zonde en de zonde ontleent haar macht aan de wet. Maar laten we God danken, Die ons door Jezus Christus, onze Heer, de overwinning geeft”.

*Want nu de Heer is opgestaan,
nu vangt het nieuwe leven aan.
Een leven door zijn dood bereid,
een leven in Zijn heerlijkheid.*

Pasen is een nieuw begin, niet alleen voor Jezus, maar ook voor Zijn volgelingen. Eerst al voor Thomas, die zijn twijfels ziet omgezet worden in het geloof, maar ook voor Petrus, die in ere hersteld wordt (Johannes 20:15–17).

En vele volgelingen daarna worden in het Paaslicht gezet.

Want wat is het geloof zonder Pasen?

“Als Christus niet is opgewekt, is uw geloof nutteloos” (1 Korintiërs 15:17).

Zo presenteert Jezus Zich ook aan Johannes op Patmos: “Ik ben degene Die leeft; Ik was dood, maar Ik leef, nu en tot in eeuwigheid” (Openbaring 1:18).

Daarom wordt er ook gezegd over de nieuwe hemel en de nieuwe aarde:

“Hij zal alle tranen uit hun ogen wissen. Er zal geen dood meer zijn, geen rouw, geen jammerklacht, geen pijn, want wat er eerst was is voorbij”(Openbaring 21:4).

Wat zo aarzelend begon in het aardse Jeruzalem zal voluit schallen door het hemelse Jeruzalem. En met Pasen kijken we daarnaar uit, als we met hart en stem het bovenstaande lied uitjubelen.

Gezegende Paasdagen!

Kees Droger

verteld door broeder Francis van Zaalen

Ik ontmoette broeder Francis van Zaalen, voor de coronacrisis, regelmatig in de Korpszaal (de kerkzaal) van het Leger des Heils. Zijn schoondochter bracht hem dan 's zondags naar de samenkomst. Door mijn gastlidmaatschap, ook wel 'Legervriend' genoemd, was ook ik voor de coronacrisis regelmatig in de Leger-samenkomsten aanwezig. De afgelopen periode zocht ik broeder van Zaalen een aantal keren op, om elkaar te ontmoeten en om hem te interviewen.

Al is broeder van Zaalen onlangs 88 jaar geworden, hem kan niet verweten worden dat hij 'gedateerd' of 'minder actief' is.

Afgelopen Kerst schreef hij maar liefst twee Kerstverhalen, één voor 'Leidraad', het magazine van Leger des Heils Korps Arnhem, en één voor 'Carillon', de periodieke uitgave van Insula Dei Huize Kohlmann.

Daarnaast schrijft hij momenteel een boek over zijn vrouw die vorig jaar op 13 januari overleed. "Ik noemde haar altijd 'Jeanke', dat vond ik mooier dan Jannie. Ik leerde haar kennen toen ze van Utrecht naar Den Haag verhuisde. Ze kwam naar de samenkomsten van het Leger des Heils en toen ik haar daar zag was ik 'verkocht'.

Ik was zeventien jaar toen. Hoe oud Jannie was wist ik niet, maar ik dacht bij mijzelf: 'al is ze vijf jaar ouder dan ik: zij is de vrouw met wie ik wil trouwen!'

Uiteindelijk bleek ze maar een jaar ouder dan ik te zijn. Toen ik probeerde met haar in contact te komen, dacht ze aanvankelijk dat ik voor haar zus kwam.

Pierre, die zowel met mij als met de familie van Jannie bevriend was, vertelde me dat Jannie inderdaad dacht dat ik interesse had in haar zus Harmke en hij vertelde me ook dat hij Jannie toen verteld heeft dat ik gek op haar was en niet op haar zus.

Op tweede Paasdag, 26 maart 1951, marcheerden we vanuit het Leger des Heils door de stad. Jannie stond bij Cineac te kijken. Mijn moeder, die ook kwam kijken, nodigde Jannie (die zij al kende) uit op de koffie bij ons thuis. Diezelfde avond bracht ik haar naar huis en daar aangekomen zoende ze mij. Vanaf die dag gingen wij met elkaar.

Er waren ook andere jongens gek op Jannie. Toen één van hen van haar hoorde dat ze plannen had om met mij te trouwen, zei hij: 'ga je met dat onderwijzertje trouwen? Wat een armoede!' De zondag daarop mocht Jannie in de samenkomst van het Leger des Heils haar getuigenis geven. Dit deed ze, door het zingen van een lied. En wat zong ze? '*...liever arm, veracht verlaten, dan te leven zonder God*'. De jongen die eerder die week gezegd had: '*Ga je met dat onderwijzertje trouwen? Wat een armoede!*' zat ook in de zaal. Ik denk dat hij de boodschap begrepen heeft."

Met dat 'onderwijzertje' is het trouwens helemaal goed gekomen.

Francis kon goed studeren. Hij studeerde geschiedenis, theologie en was gespecialiseerd in Taalwetenschappen. Hij had de gave om een hele klas te boeien, hetgeen ook eerder al was gebleken binnen het Leger des Heils waar hij Jeugd Sergeant-majoor was.

De laatste twintig jaren van zijn loopbaan heeft Francis les gegeven aan de Hogeschool Arnhem - Nijmegen.

Het geloof kreeg Francis van thuis uit mee. Zijn ouders waren beiden heilssoldaat (zie foto op de achtergrond van deze pagina).

Francis heeft goede herinneringen aan zijn jeugd in Den Haag.

“Opa, die in zijn mooie grote stoel in de voorkamer zat en dikke bolknaks rookte.

Wij woonden toen aan de Denneweg. Ik was een dromer en kon uren door het raam kijken en liet dan alles aan mij voorbijtrekken. Ik zag de bus naar Scheveningen, die vlak voor ons huis stopte. Tegenover ons huis was de salon van een bekende kapper. Prins Hendrik, de echtgenoot van koningin Wilhelmina, liet zijn haren en snor daar verzorgen.

Met mijn tante Trui ging ik naar de Koekamp en het Malieveld, naar militaire parades kijken. Dat maakte toen grote indruk op mij.

Mijn ouders hebben elkaar leren kennen bij de Scouting. ‘Padvindders’ heette dat in die jaren. Zij waren beiden bij het Leger des Heils. Vader was op 17-jarige leeftijd een notoire godsonkenner. Later kwam hij in aanraking met het Leger des Heils. Vooral de manier waarop het Leger verslaafden aan alcohol en drugs weer op het rechte pad wist te krijgen, heeft grote indruk op hem gemaakt. Mijn moeder ontdekte in haar jeugd de Padvinderij en maakte op die manier kennis met het Leger. Ik kom dus uit een echt en hecht Leger des Heils-gezin.”

Francis laat mij een foto zien van een grote groep muzikanten van het Leger. Zelf zit hij rechts op die foto die in de Congreszaal in Den Haag is gemaakt met zijn bariton. Later bespeelde hij de tenortuba / het eufonium: een instrument met een mooie, zangerige, warme en diepe klank.

Muziek is één van zijn passies.

Francis: “in 1941 zat ik samen met mijn vader in de grote zaal van het Leger des Heils. Je had daar een plek waar je kon knielen, dat heette ‘de zondaarsbank’. In het Engels heet dat ‘the Mercy Seat’, dat ‘de Genadetafel’ betekent.

De ochtendsamenkomst heette toen nog ‘de Heiligingssamenkomst’. Dat was een plechtige samenkomst waarin de heilssoldaten een ontmoeting ervoeren met het geloof:

-‘Hoe staat het met mijn geloof?’

-‘Heb ik alles wel goed gedaan en niemand tekort gedaan?’

Op het podium werd daarvan in het openbaar getuigenis afgelegd. Dat heet heiliging.

Dat was soms heel ontroerend. ’s Avonds was er dan steevast een openluchtsamenkomst op de Grote Markt. We stonden dan in een kring en zongen en speelden.

Ik speelde dan op mijn eufonium.

Na de 'openluchtsamenkomst' was er een mars met het muziekkorps voorop en daarachter de zangbrigade.

Mensen die de stoet uit interesse volgden gingen soms mee naar de aansluitende 'Verlossingssamenkomst'. Daarin brachten beide formaties (band en zangkoor) een nummer ten gehore dat terugverwees naar de ochtendsamenkomst van die dag. Heilssoldaten gaven een geloofsgetuigenis en mensen werden opgeroepen om naar voren te komen naar de heiligingstafel / zondaarsbank.

Er waren altijd heilssoldaten beschikbaar die bijstand konden verlenen door naar iemand te luisteren of met diegene te bidden.

Francis was later in zijn leven ook betrokken bij het samenstellen van de nieuwe bundel:

'Liederen van het Leger des Heils'.

Ook vertaalde hij enkele liederen vanuit het Engels naar het Nederlands, waaronder lied 87 '[k Wil U zien Heer](#)'

(oorspronkelijk geschreven door L. Ballantine) en lied 520

'[De mens ploegt 't veld](#)' (oorspronkelijk geschreven door

M. Claudius / J.M. Campbell). Dit laatste lied werd vroeger gezongen tijdens 'oogstzondag', in andere kerken beter bekend als 'Dankdag voor Gewas en Arbeid'.

Francis: "Helaas wordt er binnen het Leger des Heils zelden tot nooit meer een 'oogstviering' gehouden".

Op de vraag 'welk lied uit de bundel van Johannes de Heer Francis zijn lievelingslied is' noemt hij een lied dat zowel in de bundel van het Leger des Heils als in de zangbundel van Johannes de Heer staat (of beter gezegd stond), namelijk:

'[O zee van Gods liefde](#)' (LdH-1 / JdH-202). Vier coupletten van dit lied (1,2,5 en 7) zijn tenminste vanaf de 3e uitgave (1906) tot en met de 27e uitgave (1986) opgenomen geweest in de zangbundel van Johannes de Heer (overgenomen uit de 'Zangen des Heils').

Vanaf de editie 1991 is dit lied 'komen te vervallen', de reden hiervoor is ons niet bekend.

Francis: "Ik bezit de gereviseerde bundel van Johannes de Heer (editie 2004) niet, maar ik ken enkele JdH-liederen, mede doordat een aantal van deze liederen (soms met enige tekstuele verschillen) in de zangbundel van het Leger des Heils staan.

Andersom staan er ook in de zangbundel van Johannes de Heer liederen van het Leger des Heils, die met toestemming zijn overgenomen!

Ook ken ik een aantal JdH-liederen doordat de 'Combi Zanggroep' destijds meerdere bezoeken bracht aan onze woning. Mijn vrouw kon niet meer zo gemakkelijk van huis waardoor zij ook de samenkomsten van het Leger des Heils niet meer kon bezoeken. Als de 'Combi Zanggroep' kwam, dan zongen mijn vrouw en ik altijd van harte mee, we zongen sowieso veel samen!"

EEN ANDER GELUID

naar aanleiding van een oude LP van Truus Simons

“Voor mensen, die werkelijk ernst maken van het evangelie, vallen de kerkmuren weg.”

-TRUUS SIMONS

Tijdens onze activiteiten merken wij vaak dat kerkmuren wegvallen. Dat zien we gebeuren tijdens activiteiten als ‘zingen rondom het kampvuur’ maar ook tijdens zang in verpleeghuizen en hospices en tijdens Johannes de Heer-zangdiensten.

Recentelijk kochten wij, via Marktplaats, een oude LP van Truus Simons uit 1970. De titel luidt: ‘Als de gouden klokken klinken’.

Naast de mooie uitvoering van Johannes de Heer- en Glorieklangen- / Glorieklokken-liederen werd onze aandacht ook getrokken door de tekst op de achterkant van het LP-hoes.

Wij willen een citaat, genomen uit de volledige tekst, met jullie delen omdat de boodschap nog zeer actueel is en stof tot nadenken geeft!

Zingend getuigen van onze Heiland

Truus wordt steeds meer gevraagd om haar bijdrage te leveren aan godsdienstoefeningen en andere bijeenkomsten. Merkwaardigerwijze vaak interkerkelijke diensten...

“Voor mensen, die werkelijk ernst maken van het evangelie, vallen de kerkmuren weg”, zegt de vrouw, die Luthers gedoopt werd, Hervormd belijdenis deed, maar zich formeel bij geen enkele kerk zou aansluiten als zij nog eens moest kiezen.

“Het is zo erg, al dat geruzie om dingen, die met de wezenlijke intentie van het evangelie niets te maken hebben. Er zijn veel christenen, die hun hele religieuze leven vullen met geredeneer en getwist over kleinigheden, daarnaast getrouw de formaliteiten vervullen, maar aan het eigenlijke christen-zijn niet toekomen.

En dát in déze wereld met zoveel nood. Ze zitten altijd met geloofskwesties en ervaren, hoewel ze dat niet gemakkelijk erkennen, zelden de bevrijdende werking van de eenvoudige overgave”.

Men vraagt Truus: “Geloof u dat christenen met een donkere huidskleur iets kunnen betekenen in het doorbreken van het ‘statische, moeilijke’ christendom van de westerse blanke mens?”

“Ja, dat geloof ik! Kijk maar in de kerken rond: de mensen zitten er allemaal met diepvriesgezichten, elke zondag dezelfde. Ik geloof dat ik in staat ben die gezichten te ontgooien en dat is nodig als je Jezus wáár wilt maken in je leven. Aan diepvriesgezichten kan je nooit zien of iemand meent wat hij zegt en dat geldt ook voor de dominees”.

“Ik geloof dat gekleurde mensen over het algemeen emotioneler zijn, de wezenlijke dingen veel intenser beleven en bovendien, ik zeg het bescheiden, eenvoudiger, eerlijker en spontaner zijn, minder schijnheilig en achterdochtig. Je kunt aan hen merken dat ze ménen wat ze zeggen of zingen of bidden, omdat zij er hun hele wezen in leggen.”

Truus Simons weet waarover ze praat. Kwam in 1958, toen ze negentien jaar en kleuteronderwijzeres was, naar Nederland en heeft hier de westerse manier van samenleven goed leren kennen.

...

Als kind in een gezin van tien broertjes en zusjes zong ze al het hardst op de lagere school, werd christelijk opgevoed, “niet in het kader van een bepaalde confessie, maar gewoon praktisch. Mijn moeder leerde me, dat je christen-zijn primair tot uiting komt in je levenshouding. Als er ruzie was, zei ze altijd: ‘Een zacht antwoord keert de grimmigheid af, maar een scherp antwoord wekt de toorn op’. Iets uit Spreuken geloof ik.”

[KLIK HIER](#) om fragmenten van de LP van Truus Simons te beluisteren.

PAASGEDICHT

De Zoon van God heeft overwonnen,
want Hij stond op uit dood en graf.
Nu is de nieuwe dag begonnen
voor ons aan wie Hij 't leven gaf.
Ja, alles keerde Hij ten goede,
geen angst of nood beklemt ons meer.
Komt, christenen, zingt blij te moede
de lof van d' opgestane Heer!

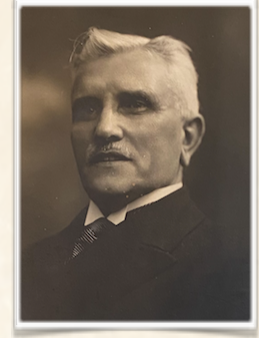
De grote dag zal spoedig komen
dat w' opstaan in onsterf'lijkheid;
al wordt dit lichaam weggenomen,
't wordt opgewekt in heerlijkheid.
Ons zwakke lichaam met zijn kwalen,
zal plotseling verheerlijkt zijn,
als Jezus komt om ons te halen,
opdat wij eeuwig bij Hem zijn.

Wij blijven U, o Heer, verwachten,
Die eenmaal in het gans heelal
teniet doet alle bozen machten,
zodat geen dood meer wezen zal.
Dan zijn geschrei en rouw vergeten,
de hemel en de aard' zijn nieuw.
In glorie op de troon gezeten
spreekt God: 'Zie, ik maak alles nieuw!'

UIT HET DAGBOEK VAN JOHANNES DE HEER

(JEZUS' EIGEN WOORDEN - 1941)

1e PAASDAG

“...u moet de eerste schoof van uw oogst naar de priester brengen. Hij moet de schoof voor het aangezicht van de HEERE bewegen, opdat Hij een welgevalen in u vindt. Op de dag na sabbat moet de priester de schoof bewegen.

— Leviticus 23:10-11 - *Herziene Statenvertaling*

[Lezen: Mattheüs 28:1-9](#)

Christus is gestorven en begraven, maar ook opgewekt naar de Schriften (1 Kor.15:4). Zijn ganse verlossingswerk is van stuk tot stuk uitgestippeld (Luk.24:44). Reeds in de wet van Mozes was het vastgelegd, dat de Eerstelingsgarf (schoof) van de oogst op de dag 'na de Sabbat', dus op de eerste dag van de week, vóór het aangezicht van de HEERE moest worden bewogen. Dit zag heel duidelijk op Christus, de Eersteling uit de doden. Hij is dan ook -naar de Schriften- op de eerste dag van de week opgestaan. Want toen de vrouwen naar het graf gingen, en tevergeefs naar Jezus zochten, zeiden de Engelen tot haar: 'Wat zoekt gij de Levende bij de doden?' (Luk.24:5). Wij hebben een Zaligmaker, Die om onze zonden is overgeleverd; maar Die, Gode zij dank, ook opgewekt is, om onze rechtvaardigmaking (Rom.4:25).

2e PAASDAG

“Die zeiden: ‘De Heere is werkelijk opgewekt en is aan Simon verschenen’...”

— Lukas 24 vers 34 - *Herziene Statenvertaling*

[Lezen: Lukas 24 vers 33-47](#)

Verskillende godsdienstleraren, zoals Mohammed, Confucius enz. hebben hun apostelen gehad, om hun leer te verbreiden. Men houdt nog jaarlijks bedevaarten naar hun graven.

Maar de apostelen van Christus konden spreken van een open graf, van een opgestane Jezus. Gods kinderen behoeven de Levende niet bij de doden te zoeken. Hij is na Zijn opstanding gezien door de 12 discipelen en daarna door meer dan vijfhonderd broeders tegelijkertijd ([1 Kor.15:5-6](#)). Maar het eerste toch, is de Heere aan Simon Petrus (bijnaam: Kefas = Rots) verschenen, de apostel die Hem zo deerlijk verloochend heeft. Jezus had reeds bij Zijn opstanding de boodschap door Engelen achtergelaten: “Zeg tegen Zijn discipelen, en Petrus, dat Hij u voorgaat naar Galilea; daar zult u Hem zien, zoals Hij u gezegd heeft.” ([Mark.16:7](#)).

Wat is het heerlijk dat Jezus voor de zwakken een aparte boodschap en een aparte verschijning heeft. Is dat niet een bemoedigend Evangelie, op deze tweede Paasdag?

Johannes de Heer

LIEDEREN EN HUN ACHTERGROND

James McGranahan was een negentiende-eeuwse Amerikaanse muzikant en componist, vooral bekend om zijn verschillende hymnen. Hij werd geboren op 4 juli 1840 in West Fallowfield of Adamsville, Pennsylvania, en stierf op 9 juli 1907 in zijn huis in Kinsman, Ohio.

Hij componeerde veel hymnen, zo ook bijvoorbeeld de melodie van de volgende drie nummers:

"Ik wil zingen van mijn Heiland"	(JdH-657)	- Philip Paul Bliss
"Ik weet niet waarom Gods genâ"	(JdH-112)	- Daniel Webster Whittle
"Als de levensstormen woeden"	(JdH-006)	- Mary Elizabeth Servoss

Daarnaast componeerde hij de muziek voor ten minste 39 van de 79 hymnen die samen met Ira D. Sankey zijn geschreven. Veel 'Sankey-liederen' werden later ook door Johannes de Heer (in het Nederlands vertaald) opgenomen in zijn zangbundel.

De muziek van zijn hymne "Ik wil zingen van mijn Heiland" / "I will sing of my Redeemer", geschreven voor de tekst van P. P. Bliss, wordt ook gebruikt als begeleiding bij de hymne van 'de heiligen der laatste dagen' (voluit: 'De Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen' ook wel ["de mormonen"](#) genoemd).

De titel van deze hymne luidt: ["O mijn Vader"](#) / ["O My Father"](#).

In Hawaï staat McGranahan bekend om het schrijven van de muziek voor de hymne ["I left it all with Jesus"](#). De melodie kreeg een nieuwe songtekst, ergens vóór 1886 geschreven door Lorenzo Lyons, een vroege missionaris op Hawaï, én het lied kreeg een nieuwe titel, "Hawai'i Aloha." Lyon stond bekend als "Makua Laiana" of gewoon "Laiana."

Tegen het einde van de 20e eeuw was ["Hawai'i Aloha"](#) een van de bekendste en meest geliefde liedjes van Hawaï geworden.

Het wordt vaak gezongen aan het einde van openbare-, politieke-, spirituele-, educatieve- én sportevenementen.

McGranahan componeerde ook de meeste melodieën voor de teksten van majoor Daniel Webster Whittle, waaronder [EL NATHAN](#), de melodie die overeenkomt met Whittle's *"Ik weet niet waarom Gods genâ"* / *"I know in Whom I have believed"*.

1. Ik weet niet waarom Gods genâ
aan mij ook werd betoond
en Hij mij, klein en zondig mens,
steeds zo veel liefde toont.

Maar ik weet, in Wie 'k geloofd heb
en ben verzekerd: mijn Heer is machtig,
dat Hij het pand, Hem toevertrouwd,
tot die dag bewaart voor mij.

2. Ik weet niet, hoe 't geloof in mij
door God werd ingewerkt,
of hoe Hij door Zijn Heil'ge Geest
mij vreed' in 't harte werkt.

Maar ik weet, in Wie 'k geloofd heb
en ben verzekerd: mijn Heer is machtig,
dat Hij het pand, Hem toevertrouwd,
tot die dag bewaart voor mij.

3. Ik weet niet, hoe Gods geest de mens
van zonde overtuigt
en Jezus openbaart aan 't hart
dat voor Hem nederbuigt.

Maar ik weet, in Wie 'k geloofd heb
en ben verzekerd: mijn Heer is machtig,
dat Hij het pand, Hem toevertrouwd,
tot die dag bewaart voor mij.

4. Ik weet niet hoe mijn weg zal zijn,
die Hij voor mij bereidt;
wat kruis ik draag, voordat ik Hem
zal zien in heerlijkheid.

Maar ik weet, in Wie 'k geloofd heb
en ben verzekerd: mijn Heer is machtig,
dat Hij het pand, Hem toevertrouwd,
tot die dag bewaart voor mij.

HET JOHANNES DE HEER LIED VAN...

*Ik wil zingen
van mijn Heiland,
van Zijn liefde
wondergroot!
Die Zichzelve
gaf aan 't kruishout
en mij redde
van de dood!*

Naam: Gees Albertus-van der Teems

Leeftijd: 74 jaar (1946)

Kerkelijke achtergrond: Hervormd (PKN)

Wellicht kent u haar als: koster van Hervormde Gemeente 'De Rank' / koorlid 'Irene' te Elden

Reactie ingestuurd: januari 2021

**Als je naar [de lijst met 1011 Johannes de Heer-liederen](#) kijkt,
welk Johannes de Heer lied spreekt jou dan het meeste aan?**

Op nummer 1 staat bij mij: 'Ik wil zingen van mijn Heiland' (lied 657).

Dit lied spreekt mij aan, zowel qua tekst als qua melodie!

Laatst hoorde ik dit lied weer bij 'Nederland zingt', daar komt dit lied regelmatig voorbij.
Blijkbaar spreekt het meerdere mensen aan!

Daarnaast denk ik ook aan liederen als:

- 'Al de weg leidt mij mijn Heiland' (lied 5)
- 'Als g' in nood gezeten' (lied 7)
- 'Als ik maar weet dat hier mijn weg' (lied 17)
- 'Een vaste Burcht is onze God' (lied 413)

Op welk moment in jouw leven kwam je in aanraking met de liederen van Johannes de Heer?

Al op heel jonge leeftijd.

Mijn ouders zaten beiden bij de zangvereniging.
Dat maakte dat er ook thuis veel gezongen werd!

Wij hadden een zangbundel van Johannes de Heer en ook in de (toenmalige) Hervormde Kerk van Elden werd er in de jaren '50 / '60 regelmatig een lied uit de bundel van Johannes de Heer gezongen. Mevrouw Meijering, die eigenlijk opgeleid was tot pianiste, speelde stevast orgel en zij liet, op de orgelstemmer na, niemand anders achter het orgel.

Op de zondagsschool zongen we uit het boekje 'Wie zingt mee?!'
Daar stonden ook veel liederen van Johannes de Heer in.

Voor de basisschool in Elden moesten wij wekelijks een psalm of gezang uit ons hoofd leren.
Diegenen die niet mooi konden zingen moesten hun mond houden en het lied later opzeggen.

Toen mijn ouders in de Tweede Wereldoorlog moesten evacueren,
zaten zij tijdelijk in Lunteren bij een familie in huis.
Later gingen wij daar nog regelmatig enkele dagen naartoe.
Deze mensen hadden een harmonium in huis en dan zongen we met ons allen bij dat harmonium, dat was prachtig!

Johannes de Heer overleed op 16 maart 1961. Jij was toen 15 jaar oud. Heb je iets meegekregen van zijn leven, activiteiten, radio-uitzendingen, enzovoorts?

Wij luisterden vroeger als gezin thuis naar de NCRV-radio.
Specifieke uitzendingen van Johannes de Heer kan ik mij zo niet herinneren, al zal van hem regelmatig iets langsgesproken zijn.

In de Johannes de Heer-liederen nemen 2 thema's een belangrijke plaats in: 1. De persoonlijke bekering / het persoonlijk geloof dat Jezus Christus ook jou vrijmaakt. 2. De verwachting van Jezus' wederkomst. Hoe kijk jij naar deze thema's?

Als je van thuis uit bent opgegroeid en opgevoed met het christelijk geloof dan is het zo 'vanzelfsprekend'. Daar bedoel ik mee: 'het is zo vertrouwd en het hoort er helemaal bij!'

'Dat Jezus ook jou vrijmaakt' ervaar ik ook in de zin van 'dat Hij mij draagt!'
Ik denk wel eens: 'als ik het geloof niet had, zou ik het dan allemaal wel zien zitten en in moeilijke situaties overeind blijven?!'

Jezus' wederkomst is natuurlijk een fundamenteel onderdeel van het christelijk geloof.
Nu we middenin de coronacrisis zitten en ik om mij heen, maar ook op TV, zoveel ellende zie, dan denk ik wel eens: '...kom maar Heer Jezus!'
Dan zie ik uit naar dat moment waarop alles nieuw en volmaakt wordt.

Wat zou je eventueel tot slot nog willen zeggen, wat in de eerdere vragen nog niet naar voren is gekomen?

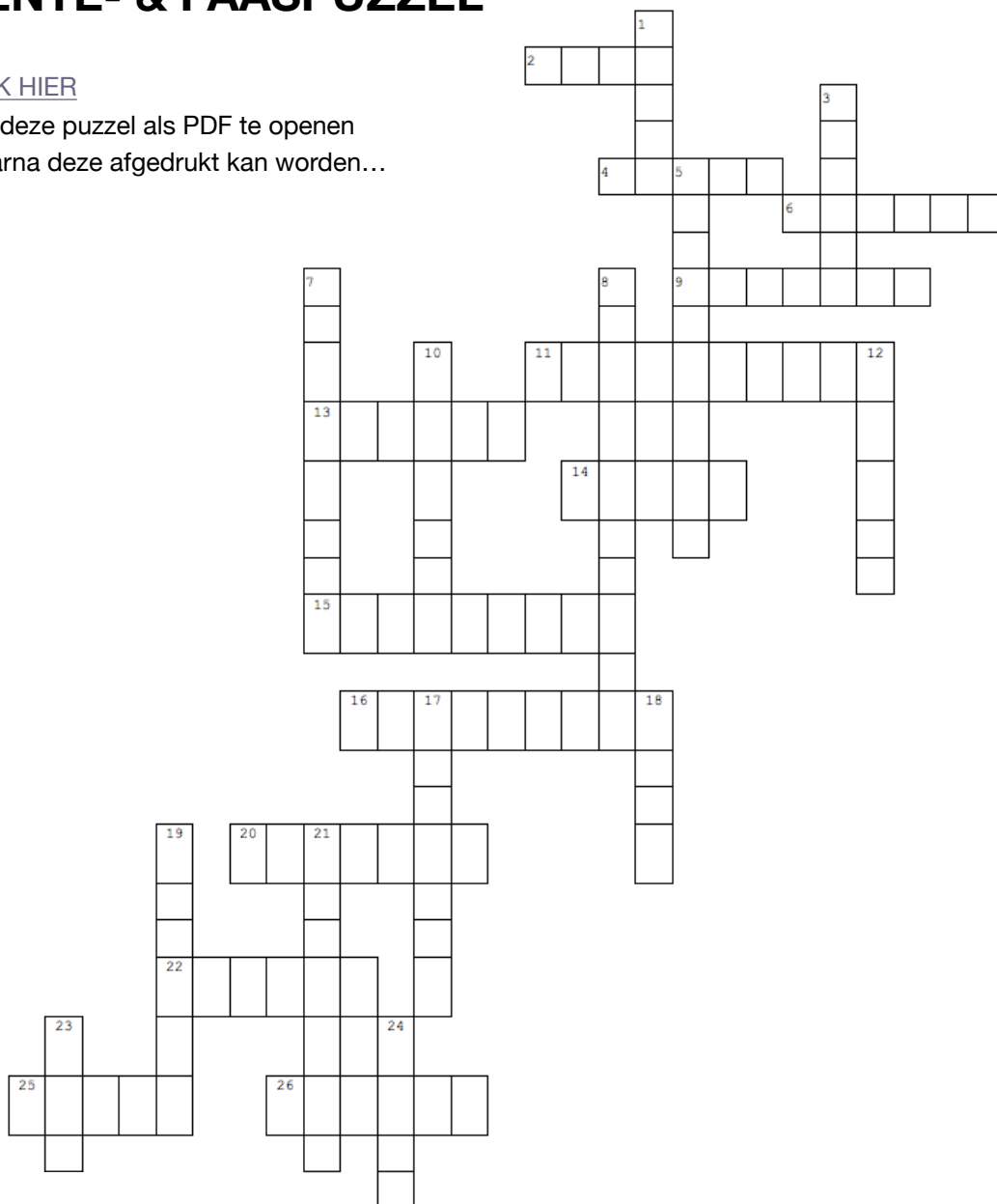
Dat het mij opvalt dat veel liederen uit de bundel van Johannes de Heer *troostvolle liederen* zijn!

LENTE- & PAASPUZZEL

[KLIK HIER](#)

om deze puzzel als PDF te openen
waarna deze afgedrukt kan worden...

Horizontaal

- 2. De vrouwen kwamen naar het graf met...
- 4. Jezus biedt ons...
- 6. Weg is alle...
- 9. Bloeiend hout
- 11. Na de dood wacht gelovigen de...
- 13. Jezus ging Zijn weg in...
- 14. Jezus bracht ... in de duisternis
- 15. Herdenking van Jezus' offer
- 16. Jezus bewerkstelligde onze...
- 20. Het geloof brengt onder andere...
- 22. Met Pasen een symbool van nieuwe leven
- 25. Op die heuvel daarginds stond een...
- 26. Het Joodse Paasfeest

Verticaal

- 1. Periode waarin wij Pasen vieren
- 3. Voorjaarsbloem
- 5. Geen veroordeling meer, het is...
- 7. Plaats waar Jezus stierf
- 8. Volgelingen van Jezus
- 10. Deze verwijderen ons van God
- 12. In de lente worden de bomen weer...
- 17. In Jezus' Naam schuilt het woord...
- 18. Ander woord voor de spelonk
- 19. Nog een andere voorjaarsbloem
- 21. Zij stonden bij het graf
- 23. Jezus' offer kocht ons...
- 24. In de kerk horen we onder andere...

Met Peter Kits achter het harmonium van Johannes de Heer

Op zondagmiddag 17 januari 2021 namen wij met Peter Kits een special op in de Bonifatiuskerk van Elden (gemeente Arnhem).

Aanvankelijk stond er voor deze dag een online Johannes de Heer-zangdienst gepland, maar nu de PKN (Protestantse Kerk Nederland) met het dringende verzoek kwam om ook niet met enkele koorleden te zingen, hebben we besloten om deze online zangdienst te schrappen.

Tijdens deze online-zangdiensten zongen er tot op heden immers toch nog zo'n vijf a zes mensen.

Peter Kits (die medewerking zou verlenen aan deze online zangdienst) en Arend (van team 'Prijs met Johannes de Heer') kwamen vervolgens al vrij snel overeen dat zij samen naar de kerk zouden komen, om daar een special op te nemen rondom het kistharmonium van niemand minder dan Johannes de Heer zelf. Dit kistharmonium werd door Johannes destijds gebruikt tijdens straatzang en tentevangelisatie.

Het harmonium werd destijds geschonken aan Jan Kits (de oom van Peter Kits) die het werk van de tentzending voortzette toen Johannes de Heer daar te oud voor werd.

[KLIK HIER](#) om de video-special rondom het harmonium van Johannes de Heer te bekijken.

UIT HET LEVEN GEGREPEN

DE CALVINIST EN ZIJN HARMONIUM door Ben van Kaam

afkomstig uit: 'Parade der mannenbroeders' 1964

Met een oproep aan christelijk Nederland adverteert voorjaar 1927 de orgelhandel Johannes de Heer in het christelijk weekblad De Spiegel.

Andere tijden, andere zeden.

Was Calvijn tegen een orgel in de kerk en vernietigde de puritein Cromwell de orgels in Engeland, een kerkgebouw van Nederlandse protestanten is ondenkbaar zonder dit machtige muziekinstrument. En in de schaduw van de kerkorgelpijpen heeft zich met name bij de gereformeerde gezindte een bloeiende harmoniumcultuur ontwikkeld.

Ook buiten het eigen erf dringen de klanken door.

Zo schreef R.N. Roland Holst in 1923 in Overpeinzingen van een bramenzoeker:

De aartsengelen hadden hun gouden bazuinen en Tubal Kaïn zijn ijzeren aambeeld en Pan had zijn dwarsfluit en Apollo zijn lier, de schaapherders hadden hun doedelzak, maar de calvinist heeft zijn harmonium, waaruit de snotverkouden stem der menscheid schijnt te jammeren om erbarming.

'Het jammerhout,' spot de wereld.

Maar 'onze mensen' trekken zich niets daarvan aan. 's Zondags zet vader zich op de kruik voor het harmonium, plaatst zijn voeten op de trappers, slaat de muziekbundel open van Johannes de Heer en grijpt in de toetsen. De gewijde klanken dringen door tot op straat. Het hele gezin zingt rond het orgel, psalmen en andere christelijke liederen. In de huiskamer neemt het harmonium een ereplaats in. Het is het kostbaarste meubelstuk. Moeder zet het regelmatig in de was. Rond het huisorgel zijn de kleine luyden zichzelf.

Voor al bij de gereformeerden wordt een heel geslacht van orgelminnaars opgekweekt. En voor de ouderen, voor wie het notenschrift te moeilijk is, geeft Johannes de Heer cijfermuziek uit. Men legt een strook met letters en cijfers langs de toetsen, plaatst het cijferboek voor zich en na enig oefenen kan men met vier vingers een psalm aan het orgel ontlokken.

Het zijn misschien geen mooie klanken, die het harmonium voortbrengt. Maar bij deze orgeltjes worden de stoere mannelijke calvinisten weer kinderen. De huiskamerorgeltjes beroeren tere snaren in het gemoed van de strijdbare gereformeerde. Weerloos geeft hij zich bij het orgel over aan zijn Heer. En dan wordt hij wonderlijk gelukkig.

'Veilig in Jezus' armen.'

'Daar ruist langs de wolken een lieflijke Naam.'

'Blijf bij mij Heer.'

De harmoniumklanken verwarmen het hart van 'onze mensen'.

Tuis bij het orgel halen ze in, wat ze tekort zijn gekomen in een kerk, waarin soms het intellectualisme regeert.

Oproep!!
aan Christelijk Nederland!

Waar meer en meer het gezin in onzen tijd wordt aangerand, de jeugd steeds sterker door wereldsche vermaken aan den boezem van het gezin wordt onttrokken, is het een dure plicht de in Uw bereik zijnde middelen aan te wenden.

Wij stellen U in de gelegenheid; hoort! Een prachtvol

Angelus-orgel voor f.185.-

Wij regelen de betaling met U zóó, dat U in drie jaar eigenaar is. Vraagt onze condities dit verplicht U tot niets.

Orgels vanaf f185.-, onder volle garantie.

JOH. DE HEER
ORGEL- EN PIANOHANDEL

ROTTERDAM: HOOFDKANTOOR OOSTZEEDEUK 324/32
AMSTERDAM: Korte Nieuwendijk 8 GRONINGEN: N. Ebbingestr. 121
DEN HAAG: Paul Krugerlaan 2-8 LEEUWARDEN: Kerkstraat 1

HET HARMONIUM / TRAPORGEL

Het harmonium of 'traporgel' had destijds in de volksmond al de meest vreemde (spottende) bijnamen:

'Psalmenpomp', 'halleluja-commode', 't hijgend hert', 'cirkelzaag des geloofs', 'gereformeerde hometrainer', 'reformatorische tranenpers' of (afhankelijk in welke kring het harmonium gebruikt werd) het 'evangelisch jubelhout'.

Van Johannes de Heer weten we dat hij handelde in harmoniums en hij bespeelde ze ook.

Op pagina 17 zag u al de advertentie uit 1927 waarin Johannes de Heer een Angelus-orgel *aanbiedt* (als je de tekst zo leest zou je haast eerder zeggen *'opdrong'*) voor 185 gulden. En kopen op afbetaling behoorde ook toen al tot de mogelijkheden: *'Wij regelen de betaling met U zóó, dat U in drie jaar eigenaar is.'*

Maar goed, een harmonium: hoe zit dat nu precies? Wat is een harmonium en waarin verschilt het met een orgel?

Een **harmonium** of **traporgel** is een **toetsinstrument** dat gerekend wordt tot zowel de **lamellofonen** als de **aerofonen**.

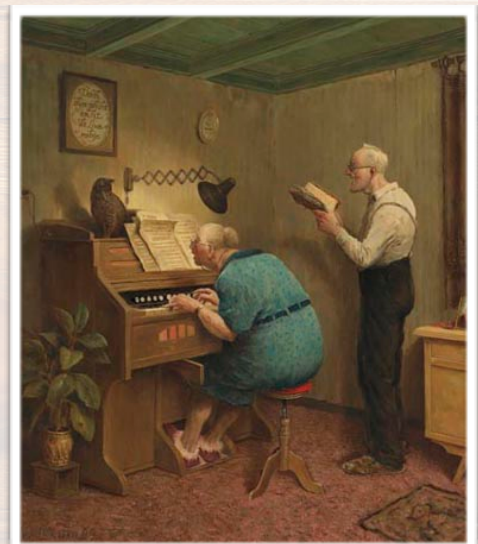
Het geluid wordt geproduceerd doordat lucht uit twee **balgen** langs metalen **tongetjes** geleid wordt (drukwind = **bovendruk**), of langs dergelijke tongetjes gezogen wordt (zuigwind = **onderdruk**). De luchttoevoer wordt in gang gezet bij het indrukken van een toets op een **klavier**.

De balgen wordt gewoonlijk bediend door twee pedalen die door de bespeler zelf beurtelings worden ingetrapt. De wind kan ook worden opgewekt door een elektrische windpomp. Veelal zijn net als bij een **orgel** registers aanwezig waarmee de lucht naar verschillende groepen van tongetjes geleid kan worden, ten behoeve van de **klankkleur** en het volume. Harmoniums kunnen meerdere **manualen** en **registers** bevatten.

Het verschil met een orgel

Een harmonium is net als een **mondharmonica** en een **accordeon** een aerofoon en tegelijk een lamellofoon. De klank ontstaat door de resonantie van de tongetjes en de door de bewegende tongetjes veroorzaakte luchtrillingen. Een **orgel** - voor het onderscheid ook wel pijporgel genoemd - is een aerofoon waarbij de klank alleen ontstaat door resonantie van de lucht in de pijpen. Orgels kunnen zeer groot zijn en worden vast in een kerk of concertzaal opgesteld, een harmonium is ongeveer zo groot als een piano.

Bron: Wikipedia

Johannes de Heer achter zijn kistharmonium

Een kistharmonium voor 'Prijs met Johannes de Heer'

En toen moest ook 'Prijs met Johannes de Heer' eraan geloven!

Al enkele jaren zochten wij naar een kistharmonium: een klein harmonium dat zo in de auto meegenomen kan worden naar de zangdiensten en andere activiteiten die wij mogen verzorgen.

Dominee Jos de Heer en Peter Kits hebben beiden een origineel kistharmonium van Johannes de Heer in bezit. Jos heeft het als achterkleinzoon van Johannes de Heer geërfd. Ook Peter heeft het harmonium geërfd en wel van zijn oom evangelist Jan Kits, die het werk van Johannes de Heer destijds voortzette en die het harmonium van familie 'de Heer' kreeg.

In onze zoektocht naar een eigen kistharmonium voor 'Prijs met Johannes de Heer' vonden we geen exemplaar van Johannes de Heer, maar we stuitten wel op een ander bijzonder *orgeltje* met een heel eigen verhaal.

Op Marktplaats viel ons oog op een kistharmonium dat werd aangeboden door een echtpaar in Schoorl. Zij hebben het harmonium o.a. gebruikt tijdens kinderkerstvieringen in de St. Nicolaaskerk in Amsterdam. Nu het harmonium door omstandigheden buiten gebruik was geraakt, en op zolder stond te verstoffen, zocht men een nieuwe eigenaar / bestemming. Toen wij vertelden over ons JdH-project deed het dit echtpaar goed dat het '*orgeltje*' in een ander deel van Gods wijngaard dienst mag doen. Wij zijn Maria Scher en haar man Bart van Wichen dankbaar dat zij dit harmonium aan ons wilden overdoen en hopen het veelvuldig te mogen gebruiken tijdens onze activiteiten. Per slot van rekening levert zo'n *traporgeltje* het ultieme 'Johannes de Heer-geluid'.

[KLIK HIER](#) om het Verschueren harmonium te beluisteren.

Hiernaast ziet u een foto van PMJDH-teamlid Klaas, die als één van de eersten 'de nieuwe aanwinst' mocht uitproberen.

In het vorige PMJDH-Magazine was immers te lezen hoe Klaas vroeger het harmonium leerde bespelen en hoe door hem de liederen van Johannes de Heer overgedragen werden richting zijn kinderen, van waaruit onder andere het project 'Prijs met Johannes de Heer' is ontstaan!

Op de volgende pagina gaan we eens dieper in op de achtergrond van ons kistharmonium. We kwamen in contact met mensen die ons er meer over vertelden!

orgeltje van Johannes de Heer

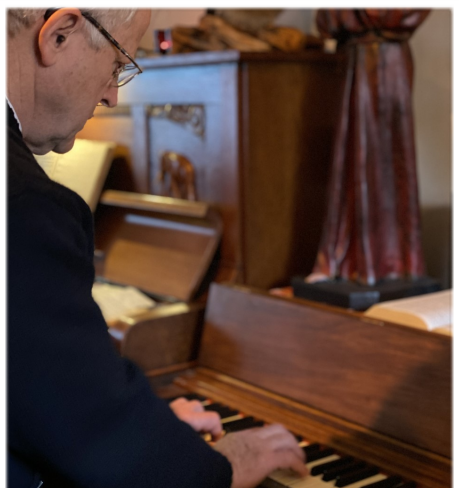
Jos de Heer achter zijn kistharmonium

foto: fotolux

Peter Kits achter zijn kistharmonium

foto: Hélène van Domburg

Klaas achter het kistharmonium van PMJDH

foto: PMJDH

Toen ons kistharmonium nog op Marktplaats te koop stond, reageerde een man (Bert Peters) op de advertentie. Hij schreef aan de verkoper: *"Ik zag uw kleine harmonium en kon het niet laten u te informeren. Ik bezit exact hetzelfde orgeltje en bespeel hem nog met regelmaat. Deze orgeltjes werden gemaakt in de dertiger jaren voor de missie in Afrika door de orgelbouwer Nazarski uit Roggel (Limburg). Ook werden ze in Nederland gebruikt op vroegere lagere scholen voor summier muziekonderwijs. (Mijn orgeltje kwam van mijn lagere school in de 60-er jaren.)"*

Het naamplaatje van uw orgeltje behoort niet bij dit orgeltje en is er zeer waarschijnlijk later opgezet of het is de naam van de muzikwinkel waar hij ooit nieuw is verkocht. Er zijn er niet zoveel meer."

Dat bericht maakte ons nieuwsgierig. Daarop hebben wij schriftelijk contact gezocht met de harmoniumvereniging, waarop Gé de Vin (secretaris) ons direct terug mailde:

"Het treft, ik heb zelf ook zo'n harmonium. In ons verenigingsblad 'Vox Humana' is in 2012 een [artikel](#) gepubliceerd over de orgelbouwer Verschuieren uit Heythuysen.

Die maakte deze harmoniums, ook wel missionaris-orgels genoemd.

Mijn Verschuieren-harmonium heb ik via Marktplaats gekocht, in Weert. Ik heb daar heel wat aan op moeten knappen want het was gebruikt als zaagtafel en om potten verf op te zetten."

Daarna hebben wij schriftelijk contact gezocht met Johan Zoutendijk van Verschuieren Orgelbouw bv. Hij schreef ons: *"Bij Verschuieren zijn gedurende enkele decennia dergelijke harmoniums gebouwd. Andere (grotere) types zijn bij mijn weten in Heythuysen nooit gebouwd. De instrumenten zijn tot in het begin van de jaren '60 geproduceerd. Ze zijn voor een deel in Nederland-, maar ook daarbuiten verspreid. Deze instrumentjes werden ook in de missie gebruikt.*

Dhr. Nazarski was heel vroeger werkzaam bij Verschuieren Orgelbouw: dat verklaart de verwarring omtrent zijn naam. De familie Pereboom verkocht deze harmoniums in hun winkel in Maastricht. Zij traden dus min of meer op als 'agent' en dat verklaart ook dat zij hun naamplaatje op het instrument aanbrachten."

Uit aanvullende vragen, die wij Johan Zoutendijk enige tijd later mochten voorleggen, kwam het volgende nog naar voren:

Wat is het geschatte bouwjaar van ons kistharmonium?

Vermoedelijk zijn de meeste instrumenten pas na WOII tot stand gekomen.

Het bouwjaar zal dus tussen 1945 en 1960 liggen.

Het vervaardigen van de onderdelen en de montage gebeurde op gewone werkdagen.

Het stemmen werd vaak op zaterdagmorgen gedaan. In die tijd telde de werkweek vijf-en-een-halve dag. De stemmers en intonateurs waren vaak van maandag t/m vrijdag onderweg, het stemmen en afwerken van de harmoniums was een mooi klusje voor de zaterdagmorgen.

Op het naamplaatje staat: Leyser & Hermans.

U sprak over de familie Pereboom die als 'agent' optrad.

Verschillende generaties van de familie Pereboom waren in de orgelbouw actief. De laatste telg werkte niet alleen aan orgels, maar had ook een winkel waar men piano's en harmoniums verkocht. Er waren meerdere samenwerkings-partners, waaronder Leyser. Over de connectie met de familie Hermans zijn mij geen bijzonderheden bekend.

Johannes de Heer handelde in harmoniums: kistharmoniums, maar ook het 'Angelus-exemplaar' dat gefabriceerd werd in de 'Gustav Liebigh Harmoniumfabrik' in Duitsland.

Was Johannes de Heer slechts handelaar / verkoper, of bouwde hij ook zelf harmoniums?

Veel agenten / verkopers voorzagen de instrumenten van hun naamplaatje terwijl de instrumenten elders gebouwd werden. Zeker in de 20e eeuw werden steeds meer onderdelen ingekocht. Ik denk niet dat Johannes de Heer zelf harmoniums maakte, vermoedelijk betrof het instrumenten die werden ingekocht en bij de verkoop van het naamplaatje van de verkoper voorzien werden.

COLOFON

Prijs met Johannes de Heer MAGAZINE

copyright © 2021 Prijs met Johannes de Heer

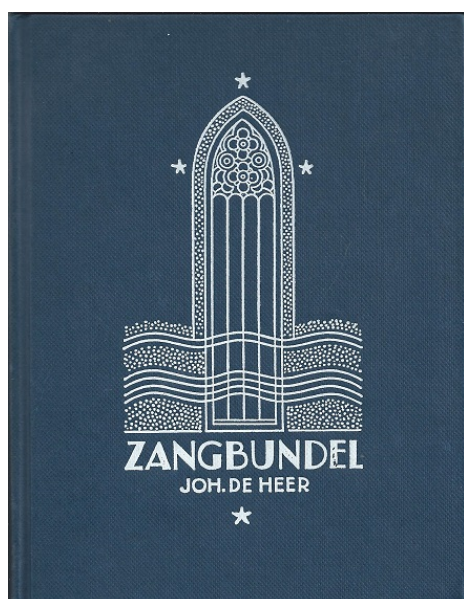
website: www.prijsmetjohannesdeheer.nl

Reageren, vragen of opmerkingen via:

info@prijsmetjohannesdeheer.nl

Via dit mailadres kunt u zich ook gratis abonneren op onze maandelijkse nieuwsbrief.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van 'Prijs met Johannes de Heer'.

Nieuwe Leidsche
Courant
16 november 1978

Jubilerende evangelist Jan Kits:

'Wij zouden meer naar elkaar moeten luisteren'

Van een onzer verslaggevers

ZEIST — Hij herdenkt deze maand, dat hij vijftig jaar full-timer is in dienst van zijn Heer. Maar evangelist Jan Kits denkt nog niet aan ophouden. „Ik ben ontzaglijk blij, dat ik nog altijd goed gezond ben en ik zie het als mijn levensroeping, de boodschap te blijven brengen van Christus' verzoeningswerk tot redding van de wereld," zegt hij.

EO

Kits: „Ik heb aan de wieg mogen staan van de EO. Het was in 1965, dat ik op 't Brandpunt een gesprek had met evangelist Johan van Oostveen. Er waren meer mensen, die intensief in het evangelliatiewerk zaten en die begrepen hoeveel mogelijkheden juist radio en tv konden bieden. Maar als we van tevoren geweten hadden, hoeveel mogelijkheden er nog zouden komen, voordat we in de ether verschenen, zouden we er misschien wel nooit aan begonnen zijn."

In 1970 begonnen de uitzendingen. Nu heeft de EO 170.000 contribuanten. Kits was eerst voorzitter, is nu nog algemeen adjunct van het bestuur. Beantwoordt de EO aan de verwachtingen van de oorspronkelijke initiatiefnemers?

Kits: „De EO is begonnen in vrijkerkelijke kring. Maar één van de wonderen van de EO is, dat evangelische en kerkelijke christenen elkaar ontmoetten en zijn gaan waarderen. Als je één bent in Christus, hoeft het verschil in kerk geen belemmering meer te zijn voor samenwerking. Als je maar doorpraat tot het hart, vallen

de verschillen wel weg. Neem nu eens een man als ds. H. J. Hegger. Wij waren in het bestuur elkaars volstrekte tegenpolen. Als hij wat zei, was ik het daar nooit mee eens, en ik geloof dat dat gevoel wederzijds was. Totdat wij samen voor de EO een reis naar Canada maakten om daar het werk van Gods Geest te zien. Daar hebben wij elkaar in Christus herkend en nu zijn wij de beste vrienden, hoewel we nog steeds op allerlei punten verschillend denken."

Eindtijd

„Ik heb vroeger altijd met Johan de Heer samengewerkt (hij noemde mij zijn vleugeladjudant) en je merkt, dat er in de kerken nu meer oog is gekomen voor wat hij in zijn tijd al zag. Vroeger hoorde je in kerkelijke kring haast nooit over de antichrist en het antichristelijke. Zijn gedachten over de eindtijd, over Israël zijn meer gemeengoed geworden. Het woord „Armageddon" als aanduiding van de grote eindstrijd kon je vroeger alleen in Johan de Heers blad Het Zoeklicht vinden en nu is het een begrip geworden, zelfs in de neutrale pers. Waarom heeft men het nieuwe kantoor- en winkelcentrum in Den Haag Babylon

noemen? Het is toch niet de bedoeling, dat wij ons helemaal naar hem laten leiden. De EO heeft met christenen in Nederland en in het buitenland veel te maken. Maar een beweging dan, die de EO niet kan staan, dat is de bijbel kunt vertrouwen. Daar probeert de EO ook wetenschappelijk wat aan te doen. Als je gelooft in de goddelijke inspiratie van het Woord van God, hoef je nog niet aangezien te worden als een conservatief, die de wetenschap verwaarloost."

Polarisatie

Wat vindt broeder Kits van de toenemende polarisatie tussen christenen onderling, waaraan de EO toch ook een steentje bijdraagt? Hij ontdekte zelf tot zijn verrassing, dat de persoonlijke ontmoeting tussen (zeg maar) evangelische christenen en gereformeerde-gezindte-mensen leidde tot begrip en waardering over en weer. Zou dat ook niet in andere verbanden mogelijk zijn?

Kits: „Men verwijt ons, dat wij van de EO geen oog hebben voor de nood in de wereld. Maar wij zeggen: Dat hebben jullie juist niet. Want de nood zit in ons hart. Al zou het lukken, alle

staat in de zaak op een afstand houdt. Juist in zo'n actie zitten toch elementen, die EO-christenen zeer aan moeten spreken: bijbelse soberheid, het besef in apocalyptische tijden te leven (Club van Rome). Je zou juist van evangelische christenen verwachten, dat ze hier enthousiast op in zouden haken of op zijn minst herkenningpunten zouden vinden.

Kits erkent, dat bepaalde namen een zaak bij voorbaat in diskrediet kunnen brengen. „Laten we eerlijk zijn, bepaalde mensen hebben nu eenmaal een stempel gekregen, of ze nu Kuitert, Van den Heuvel, Kits of Glas-houwer heten. Zo is alles wat van Johannes de Heer kwam, vroeger in de kerk bij voorbaat in een hoek geduwd. En zo let je bij de nieuwe levensstijl op de namen en je vermoedt dan toch een anti-houding tegen het persoonlijk evangelie."

Ontmoetingsplaats

Maar als broeder Kits nu eens per-

Jan Kits

soonlijk contact zou krijgen met dr. Van den Heuvel (om nu maar iemand te noemen), zou dat vermoeden dat weleens niet onjuist kunnen blijken? Zou hij dan niet een soortgelijke ervaring kunnen opdoen, als hij had met ds. Hegger?

Kits: „Ik heb Berkhof goed leren kennen in diens Zeister tijd en we zijn goede vrienden gebleven, hoewel we op veel punten van elkaar verschillen. Ik geloof inderdaad, dat het goed zou zijn als er een ontmoetingsplaats zou komen, waar christenen van verschillende richting elkaar door samenspreking beter zouden leren kennen en meer waardering voor elkaars drijfveren zouden kunnen krijgen. Maar zo iets heeft alleen zin, als je een basis hebt, waarop je met elkaar praten kan: de persoonlijke verbondenheid met Christus, het geloof in zijn werk voor mijn verlossing.

Wil je wel geloven, dat er mensen zijn, met wie ik beslist niet op één podium wil staan, maar met wie ik wel samen avondmaal kan vieren. Het zou oneerlijk zijn, als ik samen met een verdediger van de wereldraad van kerken op één podium ging staan, maar als hij en ik elkaar gevonden hebben in Christus, is samen avondmaal vieren wel mogelijk.

We slaan elkaar als mede-gelovigen overigens veel te veel om de oren. Dat is niet bevorderlijk voor de zaak van Jezus Christus. Evangelische christenen hebben hierin zeker schuld. We vergeten maar al te gemakkelijk, dat al de tijd die wij aan onderlinge strijd besteden, ten koste gaat van de boodschap van Christus „verlossingswerk die wij aan de wereld mogen vertellen."

Broeder Jan Kits werkte destijds veel samen met Johannes de Heer. Later, toen Johannes de Heer ouder werd, nam Jan Kits het werk voor de tentzending over. Daarvoor kreeg hij een auto én een kistharmonium van Johannes de Heer tot zijn beschikking (die laatstgenoemde zelf nog bespeeld heeft).